

CHYDENIUS, ANDERS
LONDICER

**Tal, hållit på afrättsplasen [!] i Kronoby, af
Anders Chydenius ... då soldaterna Matts
Hjelt, Abraham Frodig och Peter Lindström
för begångit mord, rån och mordbränneri
uppå barna-läraren wid Teirijä**

Wasa, tryckt af Georg Wilhelm Londicer.
[1786]

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

1786. CHYDENIUS, A.

EX. A

Teal.
Pred.
Dödsf.
(B.)
1700-1829

Sal,

Hällit på Ufrättsplasan i Kronoby,

af

Anders Chydenius,

Th. Doct. Prost och Kyrkoherde
i Samla Carleby;

Då Soldaterna Matts Sjelt, Abraham Frodig och Peter Lindström för begån-
git mord, rån och mordbränneri uppå
Barna-läraren wid Teirjärvi Capell,
Johan Mattsson och des Hustru, til
följe af Höglof. Kongl. Wasa Hof-Rätts
Dom, miste högra handen, halshöggos och
steglades den 12 April 1786.

Wasa,

Tryckt af Georg Wilhelm Lundicer.

Imprimatur.

**in fidem Protocolli
NICLAS HJELT.
Fac. Th. Ab. Nor.**

S. 1.

Så har nu dessa tre mördares blod strömmat: det ryker ännu för at mota det händesfri som de mördades blods-röst nedkraft ifrån Himmelen: Jorden skal upsluka det, at afplana den förbannelse som menlösst blod besläctat den med. 1 Mos. B. 4: 10, 11, 4 Mos. B. 35: 33.

S. 2.

Dessa tre misgärningsmäns brott äro så grusweliga, som ibland oss allmänt bekanta. Soldaterna Sjelt och Lindström, sedan de några weckor förut hos Barna-läraren Johan Mattsson i Teirijärwi begått inbrotts stöld, men ej fått några penningar utur hans bod, den de likwäl ansågo för bemedlad, öfwerlägga då, huru de med wåld utur Barna-lärarens bonings-rum kunde röfwa sig dem; men som de ej trodde sig nog wurna til et så grusweligt företagande, beslöto de, at taga Soldaten Frodig med sig, en för styrka icke mindre än för flera tjufnader och tillförene begångit dräp wäl känder misgärdare: de upträcka för honom sina anslag, och han är redebogen at biträda dem i deras förskräckeliga affigter.

Alla tre mördarena gå åstad, hinna fram om astone, och bryta strart med wåld up de lås och stängslen, inom hwilka den oskyldiga Barna-läraren med sin Hustru, i fridens

sköte, och under en fridålskande Öfwerhets beskydd, trodde sig säkre få nyttja nattens mörker til hwila och männissliga lifwets wederqweckelse. De wäckas af bullret, och mannen tager til sin oladdade bössa, med hoptelse at skjuta dem, om de wägade sig in, hwarigenom de för en liten stund uppehållas, gifwa sig ut för resande och begära mat. Hustrun räcker mördarena smör och bröd i förstugan, men Frodig, som stod utan för stugu-dörren, fant utwäg at wända mynningen af den ifrån stugan uträckta bössan ifrån sig, och fatta uti den, med hwilken han drog Barna-läraren i förstugan, tog honom wid strupan, och biträdtes af Lindström at hålla honom, då Sjelten kom utifrån med en stor blottad knif i handen, hwilken han wrätte mannen i bröstet. Hjertblodet strömmar, han dignar ned, och dör i sina mördares händer.

Sjelt och Lindström skynda sig in uti stugan, och begära penningar af Hustrun, dem hon sade sig icke äga: sedan begära de hennes kistwäsklar, och då hon gifwer dem, tager Lindström flera gånger aska utur spisen, och kastar henne uti ögonen; hon qwidder och stiger tillbaka, då Sjelt skyndar sig, at med den af Mannens blod än rykande knifwen gifwa henne et styng; Hustrun jämrar sig

sig illa och dignar ned. Mån böner, tårar, klagan eller blod kunde beweka honom til medlidande? Nej! han hade tillslutit sina öron och sit hjerta för mänsklighetens röst, och griper til et grufweligare mordwapen, ämnadt til försvar för Riket och Medborgare, at nyttjas emot deras fiender, och sticker henne å nyo med Bajonetten *). Ristor och lås öppnas, pengar, linkläder, guldringar och et af Skolmästaren self gjordt bycksåks-ur röftwas.

Men mordet och rånet skulle ock dösljas; Mannen låg mördad i sit blod i förstugan, och Hustrun drog i rummet innanföre de sista andetagerna, då mördarena fatta det faseligaste beslut, at upbränna de döda kropparna, och tända eld på huset. De mördade büros af alla tre i fången, och eldfångda ämnen läggas derunder och antändas.

Nu först fly misådådarena med sit rof, med de faseligaste bränmärken på sina samweten, och gömma sig et dygn öfwer en mil derifrån uti en ångs-lada, innan de gå hem hwar til sina torp. Brymma brott! Faseliga gärningar!

Folket, som af lågornas ljus om natten

U 3

up.

*) Hjelt nekade wäl härtil för Domstolen, men bekände det sedan godwilligt i fångellet.

upväkta hastade at slåcka en förment wäd-
 eld, funno uti kläderna, under de förbrända
 kropparna, någon blod, och fingo deraf an-
 ledning, at mistänka denna olycks händelse
 för något mordbränneri. Sjelt och Lind-
 ström hade redan försedt sig med någon per-
 mission at resa til Sawolar, der det röfwa-
 de skulle til gemensam nytta föryttras. Fro-
 dig och Sjelt, som för sina förra grofwa
 gärningar woro kända, och under denna ti-
 den saknades wid sina torp, mistänktes nog
 snart för detta; men nästan inga bewis wo-
 ro at tilgå, til des at Sjelten, för något hos
 honom funnit tjuvgods, blef arresterad, och
 kunde förmås til bekännele. Men Herrans
 Rättfärdiga och Stora Namn ware ärdt,
 som genom små omständigheter lätt dessa
 fäseliga gärningar komma i dagsljuset, at ill-
 gärningsmännerna fått sitt wäl förtjenta
 straff, annars hade wist deras röfveri och
 mord ingalunda härwid affstannat!

§. 3.

Sådan är rätta tillgången af denna händelse, om hwilken jag, för de aflågsnares
 skull, som i dag så talrikt samlats hit, at se
 denna förskräckliga synen, och til äfventyrs
 fått derom otäckliga eller osäkra berättel-
 ser, har aldrast först welat underrätta eder
 ut

mina åhörare. Men wi få ej stanna deriwd. Denna grufweliga gärning bör af mig föreställas ifrån flere synepuncter, för at rätt kunna wisa des grufwelighet, upwäcka hos eder en rätt sasa för samma eller andra mänskligheten wanhedrande misgärningar, och derigenom leda eder på Christendomens och dygde-wägen, såsom det enda stånd at förwara eder ifrån et besläcladt och plågende samwete och en skamlig död, och at göra eder i tid och ewighet lyckliga.

S. 4.

Dessa tre mördare woro ju Döpta Christna, som i sin barndom blifwit teknade med den Dyra Frälsarens Korstecken, som, af sina föräldrar öfwerlämnade i denna sin ewiga Förbarmares kärleks-armor, genom sina faddrars mun affwurit djefwulen, och alla mörtsens gärningar, och med helig förpliktelse åtagit sig at tjena sin och hela werldenes Skapare, och at i alt lyda Hans heliga bud och befallningar. Ack! hafwa de icke uti sin ungdom blifwit ofta påmintade om denna sin förbindelse? Jag wet, at de med egen mun hafwa stafwat denna dyra ed Herranom, då de första gången trädt til det heliga Nattwardsbordet, at der hämta sig förmåga af sin Blodiga Förbarmares kärlek til en helig

och Sudelig wandel. Ingen gång hafwa de med sin fot trädt in uti Herrans Helgedom, at de icke blifwit underrättade och påminte om denna sin ed; men huru hafwa de hållit den? Jag har följt dem på spåren nästan i från deras barndom, men de hafwa ifrån sin ungdom upoffrat sig til syndens och satans tjenst, slagit alla förmaningar i wädret, trampat Testamentssens Blod under sina fötter, och således begått emot den Heliga Guden et fasettigt menedert; De hafwa föraktat eden och brutit förbundet: Hes. 16: 59. Ack! den som förbund bryter, skulle han undslippa? Cap. 17: 15. Nej, utan förbannad ware den som icke lyder förbundens ord, säger Herren Jer. 11: 3.

S. 5.

Men de äro menedare på mera än et sätt. Såsom stående i krigstjenst hafwa de ju swurit Fanan, och då med liflig ed, så sant dem Gud hjelpe til lif och siäl, försäkrat, at wara sin Konung och Riket trogna, och dem med lif och blod förswara; derföre äro wapnen satte dem i händer, derföre äro dem byggda hemvist af medborgare, de nyttja stora friheter, och lönas i fred och segd af jordbrukare. Men hwad gruswelighet, hwad menedert, at dessa fridens och frihetens förswa

rare sielfwe slå darten i bröstet på sin oskyldiga medbroder, röfwa härtt des egendom, och wända än til slut Öfwerhetens wapen emot des af sorg och häpenhet förstörda och redan neddtignande maka.

Konungen hafwer ju Regerings Form. 2 S. swurit Sina undersätare, at Han ingen skal förderfwa til lif och lem eller wälfärd, och såsom Lagen är å ena sidan, så är ock krigsfolket å den andra, denna beswurna frihetens försvarare; hwad förskräckelig syn, då sielfwa wäcktarena af friheten skynda at bryta edsöre, eller rygga den ed Konungen swurit hålla Sina undersätare.

§. 6.

Ju närmare jag betraktar denna gruswefliga händelse, ju ömmare röres jag deröfwer: Här angripes ju den wärnlösa oskulden. Natten hade redan dragit sit swarta dok öfwer himmelen: Friden och et roligt samwete hade gjordt Barna-läraren och hans Hustru säkra, då de wiste sig lefwa bland människor, som styrdes af Lagens, Religionens och Dygdens band, hwilkas kraft de kändt på sinu egna hjertan; de hade tryggat lämnat sig åt sömnen, för at lediga ifrån föregående dagens möda genom hwila hämta sig nya krafter til den följandes arbete, då et häftigt buller sät-

ter dem i bestörtning, och de öfverfallas af mördare: de hade byggt sin hydda i en skogrik lund, icke långt ifrån kyrkan, som skilde dem så ifrån andra byar och gårdar, at de icke kunde undsättas af dem. Swad måtte då warit ordsaken, hvarföre de angripas? Swad war deras brott? Männe de på något sätt förolämpat, förtörnat eller oroat sina banemän? ingalunda. Himmelen hade begåfwat dem med et ömt och ädelt hjerta, selskwa menlöshetens drag woro teknade i bådas anleten, och den allmänna aktning och kärlek de ägde ibland sine medmänniskor, wittnade om deras dygd, den han såsom barna-lärare genom undervisningar och goda efterdomen äfwen med framgång inplantat i ungdomens hjerta. Swad kunde då leda mördarena till denna oskuldens boning? Jo, dessa makar hade ifrån ungdomen inöfwat sig i hwarjehanda finare slögder, och då de genom sin slit förwärfwade sig sina behofwer, och fördrefwo ledsnaden från sin hydda genom arbete, hade de äfwen genom en klok inskränkning af sina behofwer, under den Högstas wälsignelse, förwärfwat sig något öfwerkott: och för at göra sig mästare deraf, fatta nu missdådarena det fasetliga beslut de sedan verkställte. Detta war enda ordsaken hvarföre dessa oskyldiga måste dö. Mördarena begäramat,

mat, och de så det. Men deras hunger kunde ej släckas utan rån, och deras törst ej utan blod. Hafwa då alla mänskliga känslor öfvergiftwit dem! Ursinniga willdjur! som haden hjerta, at sticka dolken i dens bröst, som räcker eder hwad i begären, och at mördada edra wälgörare i sielfwa wälgärningen! Mänskligheten klagar, oskulden gråter, och hwilken som än äger några känslor, kan härwid afhålla sig ifrån tårar?

S. 7.

Wi må wäl billigt jämra oss häröfwer. Men fasan för detta mord träder oss ännu närmare, om wi föreställa oss, at hwad nu händt denna oskyldiga Barna-läraren och des Hustru, hade lika så snart kunnat hända oss; och hwem kunde under et sådant lasternas raseri, mitt ibland röfware, mördare och mordbrännare, annat än dag och natt swäfiwa i yttersta äfwentyr, at af dem eller deras geliker bestjålas, röfwas, mördas eller mordbrännas? och hwad säkerhet hafwa wt då för lif, ära eller egendom? ord som innefatta hela wår lekamliga sällhet.

Men jag talar icke om blotta möjligheter: Tror mig, jag wil icke skräma eder med skuggor, och förstöra edert lugn med blotta sannolikheter: Nej! de olyckeligas sista bekännelser hafwa

wa mycket många mordiska uppsåt och anläggningar. Den minsta motsägelse har retat dem till hämd: Mord och brand skulle öfvergå den, som hindrade dem i deras affigter: en efterfrågan om deras wandel, och den ömmaste förmaning af Lärarena at ändra sin lefnad, woro i deras ögon oförsonliga brott, för hwilka de trodde sig berättigade at hämnas, och för hwilka de äfwen ofta wäntt i uppsåt at mörda oss. Ja, det behöfdes slutligen ingen annan ordsak at wara blottställd för röfweri och mord, än at blott äga något. Om wi föreställa oss at flera sådana mord och tjufwa band gifwas ibland oss, så frågar jag då, hwad säkerhet kunde wi wäl äga? Wi hade ju ordsak at med håpnad beklaga oss och säga: De rafa fast och tråda fram,

Som de oss wille upåta:

Til mord står alt deras begär:

Slit är ju Gud förgåta.

Som hafwets wågor bullra och slå

Så ock de efter wårt lif stå:

Der Gud sig öfwer förbarma! No 96: v. 3.

S. 8.

Hwad stämpel, Wärdaste Lihörare, menen i at sådana gärningar skola få, och hwad lön ätföljer dem? Sådana grusweligheter måtte icke kunna förgyllas. Förnuft och uppenbarhet.

relse fördöma dem gemensamt och va för-
 sträckelig ändalyckt måste sluta en så Gudlös
 wandel. Herren ropar ifrån Sinai: Du
 skalt icke stjäla: du skalt icke dräpa: 2
 Mos. B. 20: 15. 13. Och i 3 Mos. B. 19: he-
 ter det: I skolen icke stjäla eller ljuga,
 eller handla falskeliga den ena med den
 andra. I skolen icke swärja falskt wid
 Mitt Namn; ty jag är Herren. Du
 skalt icke göra dinom nästa orätt eller
 röfwa honom. Du skalt icke stå efter
 din nästas blod, ty jag är Herren. Säm-
 nas icke, och bär icke agg til någon i
 bland ditt folk, utan älska din nästa
 som dig sielf, ty Jag är Herren. vers. 11,
 12, 13, 16, 18. Dertfore hafwer ock sielfwa
 Fridsens Gud utropat en fäselig förbannelse
 öfwer dem, då Han bland annat säger: För-
 bannad är den som slår sin nästa hem-
 liga: 5 Mos. B. 27: 24. hwartil alt folket
 skulle säga amen. Ja, förbannade äro de
 uti tiden; ty det swarta samwets agget frä-
 ter dem; en liten fogel skal försträcka dem
 om dagen i markene, och deras misgärnin-
 gar skola om natten spöka för dem; de måste
 då de gå ut med fasa hafwa Cains ord i
 munnen: Swilken som hälsat mig finner
 han slår mig ihjäl. 1 Mos. B. 4: 14., och
 när de för at undgå denna fasan fly i sin
 möd,

mördare kula, skal de ofkyldigas rop dem de
 mördat med förskräckelse intaga deras öron.
 De äro fridlösa på jorden; ty et djupt brän-
 märke i deras samveten 1 Tim. 4: 2. fräter
 dem ehwarest de äro, och Guds första all-
 männa hände-dom öfwer mandräpare: Den
 som utgjuter människo blod, hans blod
 skal ock af människom utgutit warda, 1
 Mos. B. 9: 6. hänger öfwer dem. Denna
 Guds rättfärdiga hämd tållar Herren Sjelf
 uttryckeligare för Mose på de Moabiters mark
 innan Israel fick intaga Canaans härlighe-
 ter, då Han säger: Mandräparen skal
 man dräpa efter tvåanne vittnens
 mun. Och skolen ingen försoning taga
 för en mandräpares själ, ty han är sa-
 ker til döden, utan han skal döden dö.
 Den som blodsfaker är, han skämmer
 landet; och landet kan icke försonadt
 warda för det blod, som der utgutit
 warder, annars utan genom hans blod,
 som det utgutit hafwer. 4 Mos. B. 35:
 30, 31, 33. Men häanden går ännu längre:
 Sådana misshägningsmän de äro, ty wär!
 förbannade äfwen i ewigheten. Weten i
 icke, säger Apostelen Paulus til sina Corin-
 ther, at de orättfärdiga icke skola ärfwa
 Guds rike. Bland dem finnos wäl nå-
 gra, som wille göra en afprutning af denna
 Her

Herrans rättfärdiga dom; men han möter dem med et bestraffande nit och säger: Farer icke wille: hwarfen bolare, eller asguda dyrkare, eller horkarlar, • • eller tjufwar, eller girige, eller drinkare, eller bådare, eller röfware skola ärfwa Guds rike. 1 Cor. 6: 9, 10. Härmed instämmer han ästwen Gal. 5: 19, 21. der han upräknar uppenbara kötsens gärningar, och ibland dem afund, mord, dryckenskap, frässeri, och sådant mer, med den slutmening: om hwilka jag eder tilförene sagt hafwer, och säger ännu, at de som sådana göra skola icke ärfwa Guds rike. Uck! den ömna Förbarmaren och största Människo. Wännen Jesus Sjelf säger Matth. 5: 21, 22. at en mandräpare är skyldig til hells wetes eld. Och i Uppenb. Bok. 21: 8. tillsäger Han alla mandräpare och andra misgärningsmän, at deras del skal wara uti den sjön som brinner af eld och swafwel.

Rys, hisna, skälf, bäs, darra kropp och leder,
 Res up mitt här, min tanka stige neder
 Til afgrunds djup, och se hwad qwal der är:
 Som fräter alt, men ingen ting förtär.
 Sw. Ps. Bok. N:o 409: v. 11.

§. 9.

Grufweliga brott! rysliga gärningar!
 för.

försträckeliga ändalyckt! Hvem af oss kan vara nog förhårdad, at icke fasa för misgärningar, som leda til så svåra straff? Mån någon kunna födas med mänskliga känslor, som under dessa föreställningars intryck kunna begå dem?

Mig är ålagt af Konungens Befallningshaftwande, at tala til eder förvarning, som i dag sedt denna fäseliga synen. Mitt Embete och mitt samwete ålägga mig det desutom, då jag i dag följt tre mördare af mina åhörare til stupstället, hwilka för begångit mord, rån och mordbränneri, efter Guds och Sveriges Lag äro dömda til döden, och derföre mistat den hand, hwarmed de mördat och röfwat, och det lif, hwars förmåga de användt at angripa oskulden och döda den wärmlösa nästan. Deras hand och hufwud skola stå på stegel, deras kroppar på hjul skola blifwa himmelens foglar til rof, och korparna skola uthugga deras ögon. En förfärlig syn för wandringsmän, som färdas förbi denna afrättsplats! Blifwe den en skräck för wanartige människor at tynla deras ondskas, en spegel som wisar lasternas försträckeliga ändalyckt, och et vittnesbörd för närwarande och tilkommande slægter om den rättwisa hämd öfwer mördare, hwarmed en Christelig Öfwerhet tucktar wäldswära

wärkaren och den allmänna fridens förstörare!

§. 10.

Men jag tror mig icke än hafwa fullgjordt min Skyldighet wid detta tilfälle dermed, at jag sökt öka den rysning i redan kännen för dessa gröfsta utbrott af lasterna och deras förfärliga straff. Jag wille än säga något mer til eder warning och upbyggelse. Det är nästan omöjligt, at den spaka och dygdiga medborgaren, utan en slags ursinnighet, på en gång kan falla i sådana ytterligheter. Jag försäkrar, at hwarken Sjelt, Frodig eller Lindström tänkt gå så långt, då de först i sin ungdom trädde på lasternas wäg; deras fasa för dem war då aldeles lik den I nu kännen hos eder; ty man stiger aldrig utt et steg ifrån dygden til sådana grusweligheter, utan det sker småningom; liksom det är omöjligt at ifrån den låga dalden i et steg upnä högden af en brant klippa; men man kan icke des mindre genom flera omwägar steg för steg ändteligen lätt nog hinna dit upp. Man kan wäl först rysa för de gröfsta laster, men man ledes efter hand ganska lätt til utöfningen af dem, och bibehålles aldrig wid sin dygd, utan at med lita rysning anse redan de första afwikelser ifrån dygde-läran rättesnöre.

Sådant bestyrker nogsamnt dessa misgärningsmäns exempel. Jag har kändt dem såsom upvärande misdådare: såsom deras Lärare har jag med min tillsyn sökt följa dem på spåren, nästan ifrån deras barndom, och deras egen sista bekännelse har til alla delar bestyrkt denna min erfarenhet. De hade från yngre åren wandt sig wid at snatta, och när sådant lyckades, hafwa de steg för steg wägat något mera, tils det blef för dem en wana at stala. En af dem, då han ändtligen insåg grofheten af sina brott, och huru han småningom blifwit ledd uti dem, ropade ännu i fängelsset we och förbannelse öfwer sin döda moder, som från barndomen inöfwat honom deruti. En ungdom, som upwäxer i egenförmåga, tilwänjes småningom, at oförsynt hämnas de minsta förmenta oförrätter, hwarigenom mordiska upsåt och företaganden efter hand stadga sig i deras hjertan. En, ofta af föräldrarna selswa hos sina barn, inplantad smak för brännwin och andra starka drycker, uptänder på tiden hos många en så brinnande lusta efter dem, at ära, anständighet, egendom, hälsa och lif, alt måste wara falt, för at släcka begäret, så at hwarcken förmaningar eller straff förmå at afftyra det inrotade onda.

Sådana äro de olycks steg, som ledt dessa mördare ifrån barndomen efter hand til de aldrasafeltigaste gärningar, ehuru små och obetydeliga de första afstegen wisat sig. Men här återstår ännu at wisa en ny länk i den olycks kedja som ledt dem in uti lasterna: de hafwa efter wanligheten i landet af någon rota i ungdomen tagit städja, at med tiden gå i krigstjenst, emot erhållit löfte at af rotan födas och klädas, under hwilken tid de uppwurit i sina yraste år, utan minsta tillsyn och ordning, i lättja och sielfswäld, såsom ännade af den städjande rotan hwarken til arbetare eller medborgare, utan såsom förlorade offer för rötessällarnes igenom dem erhållna frihet, at ej behöfwa gå i krigstjenst. Emot denna djuriska upfostran har jag tidt och ofta, allmänt och enskildt, fast oftast förgäfwes, ifrat. Föreställ en eders, mine ähbrare, en redan femton år i sielfswäld upwuxen yngling, som ännu i 5, 6 eller 8 år berett til få lefwa och göda sig, utan tucktan, tillsyn eller arbete i lättja och laster; han måste ju blifwa lidenlig och i grund fördärfwad, hällst han utom extra pläguningar af sina rotelönder, kan ofta på sin rotelön få lyfta större eller mindre summor, at antingen suppa eller spela bortt, eller ock at erlægga pligter för

några mindre brott. Kännen i en ynglinges flyttiga tankar, och lätt retade begär til det onda, så frågar jag eder: är det wäl möjligt, at en sådan ungdom skal kunna blifwa dygdig och lyckelig på en sådan wäg, der alt leder til laster, och ingen hand håller honom tillbaka?

§. 12.

Men deras olycka är icke ännu mogen: Ufgrundden synes lika som tagit sig före, at dygd och Christendom til trots med ständig handledning steg för steg föra dem til högsta måttet af det onda, icke annorlunda än man, för at fortplanta uplysning och dygd, leder ungdomen från de lägre Läroställen ända til Högskolorna i et Samhälle. Som Wargårningskarlar inskriswas de för Soldater uti någon ledig rota, då de på en gång utgå sin lega: med den falla de i frögarens armar, som med all beredwillighet erbjuda dem sine waror, och genom hwarjehanda tjenster bibehålla deras förtroende, och släppa dem sällan förr ifrån denna lasternas högskola, än de upslukat alla deras penningar, deras rote-lo och nästan hela torpets afkastning; hwarigenom de blifwit utliderliga, stäcklata och sturka: Swad kunna wäl dygde-läror verka hos sådana? Swad må wäl förmaningar uträtta? Ufswande från arbete måste
de

de lida brist på uppehälle: deras outsläckeliga bränwins begär sätter dem i oundgängligt behof af penningar, och det måste nödvändigt fyllas. Dessa misshandlare få wäl i sådant trångmål anvisning, at genom angifwesser af lönbrännerier hos Krono-betjeningen få del i angifware-lön. De försöka denna penninge-ädra, blifwa hemliga angifware på medborgare och tillika wittnen, hwarwid Sjelt, efter egen muns bekännelse, gör mened, at fälla den angifwa, men får i stället för penningar et gnagande samwete, som stundom förer honom med rep i handen til skogs at hänga sig sielf, stundom med knifwen, at mörda en oskyldig nästa, och hwad en eller annan af dem får, förflår ej länge til så stora behof. Hwad återstår då? Tjufnad, röfweri och mord.

S. 13.

Ser, mine åhörare! så lång och stygg är denna lasternas kedja, som alt ifrån barndomen efter hand sänkt dem i det afgrunds djup af brott, hwarigenom de blifwit en kasa för sit eget slägte. Så går ännu den wanartiga och sysslösa ynglingen småningom ifrån den ena odygden til den andra, utan at sielf märka det, förr än han hunnit störta sig i timeliga och ewiga olyckor.

Jag upmuntrar dertföre billigt först mig
 sels och mine Embets bröder, som af Öf-
 werherden Jesu hafwa fått en öm och alf-
 warlig befallning, at wårda och föda Hans
 dyrt köpta får, at fördubbla wår flit och
 åbåga, för at intrucka i wåra åhörars
 hjertan en djup wördnad för Gud och Re-
 ligationen, at genom ömna och alfwarliga
 samwets prof hos dem blotta lasternas na-
 kenhet och förskräckeliga ändalyckt, och med
 fullt nit genom Försontingens nåd drifwa
 på en lefwande och werksam Gudaktighet,
 och deraf flytande Samfundes dygder. Låt
 oss, wårdaste Medbröder! icke tro at wi
 dermed upfyllt wåra Embets pligter, då wi
 lärt wåra åhörare i kyrkan, utan må wi ef-
 ter Apostelen Pauli förmaning 2 Tim. 4: 2.
 hålla på i tid och i otid. Ack! låt oss
 afwen fördubbla wår upmärksamhet och til-
 syn öfwer wåra åhörars lefnad, noga ef-
 terfråga den, och med ömmaste och alfwar-
 ligaste förmaningar och bestraffningar häm-
 ma lasterna och upmuntra en rättskaffens
 Christelig dygde-wandel, emedan både Gud
 och Öfwerheten hafwa satt oss til Biskopar,
 eller Uppsyningsmän, at regera Guds Försam-
 ling. Ap. G. 20: 28.

S. 14.

Söråldrar! och I som genom Naturens
 ord-

ordning ären satte i deras ställe, eller af Öfwerheten fått myndighet at befälla öfwer andra! Eder förmanar jag: anse ingalunda hos edra barn och underhafwande de första afftegen från dygden för obetydliga. Skal lasten hännas, bör det ske i barndomen. Man söker ju förgäfves at dämpa et watten, som genom många grenar störtadt öfwer branta klippor fallit ned utt en stor ström. Man griper för sent til läkemedlet, när sjukdomen segrat öfwer lifskrafterna. Skola lasterna någonsin hämmas, må det ske förr än samwetet genout för många sår förlorat sina första ömna känslor, och odygderne blifwit förwandlade til gamla synda wanor; annors blifwa de gemenligtgen obotliga. Planterer icke genom edra egna lastfulla efterdömen odygdens frö i deras späda hjertan, som upwäxa under edar wård. Af sina föräldrars mun hafwa ju barnen ofta lärdt at swärja. Mången fader och moder har sielf lärdt sitt barn at stjåla, och ofta retat det at hännas små oförrätter. Har icke mången af eder i et blindt oförstånd, då i welat fågna edra barn, flera gånger liffont med wåld tryckt brånwins loppem på deras läppar, tills de lärdt at sielfwe gripa til den, då i sedermera förgäfves sökt at hålla

den tillbaka. Eder klemighet, at i barna
 åren skona dem från arbete, har gjordt
 dem til lättningar, och det sielfswäld i til-
 stadt dem, at utan tillsyn göra små utswäf-
 ningar, och ledas in i nedriga sällskaper,
 har i grund fördärfwat dem. Lärer då, i
 Herrans Namn! wid denna fäseliga syn,
 at med mera granlagenhet wårda de plan-
 tor, som Förshnen låter upwåxa under e-
 der wård, och at med mera tillsyn och ord-
 ning handtera dem som stå under edart be-
 fäl, om i eljest wiljen undgå det swåra
 answar eder en gång förestår på Herrans
 sista Dag, då de, genom eder wårdslöshet
 olyckeliga, skola blifwa edra ållagare, och
 den Rättfärdiga Guden med en fäselig för-
 bannelse wil utkräfwa af edar hand deras
 blod; Ty hwilken som förargar en af
 dessa små . . . honom wore bättre, at
 en qwarnsten wore bunden wid hans
 hals, och han sänktes ned i haffsens
 djup. Matth 18: 6.

S. 15.

Åck! I Unglingar, som i en så talrik myc-
 kenhet samlat eder, at se denna förfärliga sy-
 nen, låter dessa mördares grusweliga brott
 och deras förskräckeliga ändalhyckt, i dag wäc-
 ka eder upmärksamhet på de lärdomar som
 i ofta förr hördt, men til ofwentyrs ringa
 af-

aktadt. Förwarer, i Jesu Stamm; edra hjertan från syndenes herrawälde. Flyr den fördömeliga lättjan och sossosätter eder alltid med nyttiga öfningar och slögder. Söker alltid dygdiga umgängen, och förbanner eder fot, då han wil leda eder i dryckes- och spelsällskaper eller i lag med bespottare, Ps. 1: 1. Men haden i redan tagit et eller flera affsteg på lasternas wäg, som många nog, Gud tlagat, gjordt, så öpner då ögonen i dag och betracter den förfärliga utsigt dit de leda eder: stanner med häpenhet i edart synda lopp: bekänner i dag för den Allwetande eder willfarelse, och wänder om med fullt allware, at ifrån denna dag troligen tjena edar Gud, och följa den tränga dygdens stig, som allena kan leda eder til en rätt lyckfaliqhet. Och jag tör nästan binda det profwet sluteligen på ditt hjerta: du i laster nedfänkta ynglinge! hejdar icke denna dagens hiskkelige syn och en öm Herdes trogna råd dig: förmå de intet wäcka dig, och med upriktig ånger föra dig tillbaka, så är du . . . skal jag wäga säga? Jo! du är, Gud nåde dig så wist, förlorad.

§. 16.

Men här äro ofelbart många äldre tilstädes, som igenom lättja, fullert, tjufnad och et mordiskt sinne, trådt dessa ofrättade

misgärningsmän tått i spåren, och jag kan
 ej mistaga mig deruti, då jag här igenkän-
 ner flera, som warit med dem i tjufwa band
 och många farliga och grymma anläggning-
 gar. Spegler eder nu i dessa edra afrättade
 kameraters blod, och se på deras förskräck-
 liga ändalyckt: dem borde det i dag: hweim
 wet om icke det likaledes snart bör eder! I
 hafwen uti laster följt dem tått uppå hälar-
 na: det är ej annat än sista steget som skiljt
 eder åt, och huru snart hafwen i icke tagit
 det, I som tjuste i lasternas wra hasten at
 störta eder i olyckor? Huru många af eder
 hade icke warit williga at göra Sielt och
 Lindström sällskap, at få penningar, om
 de blifwit påkallade, som Frodig, och om
 en hade mördat, så hade wist de andra i
 röfware-bandet icke röjt sin kamerat, och
 upptäckt mördaren.

Hwad kunde jag wäl i dag tala til eder
 förbättring! Jag måste tilstå, at mitt hopp
 om eder räddning är ganska ringa, då jag
 för åtta dagar sedan märkte, med hwad
 känslolöshet I på Gamla Carleby stads torg
 kunden höra desse uslingars jämmerstfi: med
 hwad förakteligt åtlöje I emottogen deras
 biertrörande förmaningar til eder, och huru
 I egden förhårdelse nog at samna dag, ack!
 jag safar at tala derom, just samma dag su-
 pa

pa eder blirtern fulla. Det allenast må jag säga: kännen I i dag ingen rysning eller fasa i eder själ för edra gärningar, så är det ingalunda långt til, innan I fån samma förskräckeliga ändalyckt. Men jag beder eder ännu, om någon bön kan tränga sig til edert hårda hjerta, jag beder eder på det aldraömmaste, i Herrans Jesu Namn: Befinnen eder! Jag ropar: wänder om, wänder om för Guds Skul, för eder egen timeliga wälfärds, för eder ewiga salighets Skul.

S. 17.

Fem Soldater, alla ifrån Gamla Carleby socken, har jag redan (Gud nåde mig så wist) för begångit mord följt til afrätts platsen, och jag fruktar = = = ack! jag fruktar = = = Herre, min Gud! låt dock min fruktan aldrig inträffa!

Jag ser et talrikt antal Soldater, alla af mine åhörare, samlade på Öfwerhetens befallning, at i dag beledsaga desse misgärningsmän til afrätts-platsen, stå för mina ögon. Huru kunde jag se eder wid detta tillfälle, utan at gifwa eder en förvarning; til äfventyrs den i dag kunde hafwa mera intryck hos eder, än den haft tilföre. Jag tager Gud och edre egne samweten til vittnen, at jag tidt och ofta på det ömmaste bedt

bedt och förmanat, samt på det allvarsamt-
 maste bestraffat eder, då jag förmärkt edra
 utswäfningar och welat föra eder til rättä;
 men (hjelp ewige Gud) hwad har jag dermed
 uträttadt? Hwem har trodt min wälne-
 ning? Hwem lydt mina råd? Mån dessa
 mördare? Nej. Deras stynpade händer och
 hufwudlösa kroppar lågo då ingalunda här
 för våra ögon, och en ryslig mängd af ste-
 gel och hjul hade då ej behöft göra detta rum
 i många år så förskräckeligt för alla resande,
 som det nu ofelbart blifwer. Eller männe
 J, som varit deras kamerater? Jag hade
 wist i det fallet ej blifwit ansedd för fiende
 af Soldaterna, och man hade då ingalunda
 stämplat efter mitt eller mine Medbröders
 It; hwarom likwäl dessa misshärningsmäns
 sista bekännelser så wäl om sig som andra,
 gifwit oss den fullaste öfwertygelse, ehuru
 jag kan betyga inför Gudi och människor,
 at wi varit edra bästa och upriktigaste wän-
 ner, och långt wälmentare än de, som för
 små tjenester styrkt eder i det onda. Sådant
 funno mördarena nu ganska wäl, och hade
 derom den fullaste öfwertygelse; ty i nöden
 pröfwar man rätt sina wänner; men jag
 war ej i stånd at förr kunna förwissa dem
 derom. Måtten J då i dag af edra olycke-
 liga kameraters exempel taga samma öfwer-
 ty.

tygelse om vår yppersta wälmening emot eder! I hafwen ju sedt och hört med hwad kärlek och förtroende wi bemött dem under sitt fängelse, sedan de redan blifwit dömda owärdiga at lefwa med människor; huru mycket gladare hade wi icke omfamnat dem, om de förut sökt råd och nyttjat vår wänskap. Hwarföre skolen I då anse oss för edra fiender? Jo, (menen I,) efter som wi straffa edra gärningar. Men edart eget samwete säger eder, at odygder störta eder t elände; äro wi då owänner, när wi söka afhålla eder från laster och deras förfärliga lön? Skal då en son hata en fader, som afhållit honom ifrån en swag is, hwarest han annars ofelbart dränkt sig. Gattén då i dag et helt annat begrep om vårt hjertelag emot eder än I förr haft, så är jag wis, at I på helt annat sätt anammen våra råd och bestraffningar, än I det gjordt tilförene; ty annars gå alla våra förmaningar i wädret.

§. 18.

Du talrikt här församlade Herrans Menighet! Betrakta i detta blodiga skådespel ondskans och ogudaktighetens gruswelighet, och se här lasternas försträckeliga ändalyckt. Detta har i dag skedt, at Herrans frucktan måtte falla öfwer eder, at I icke skolen synda,

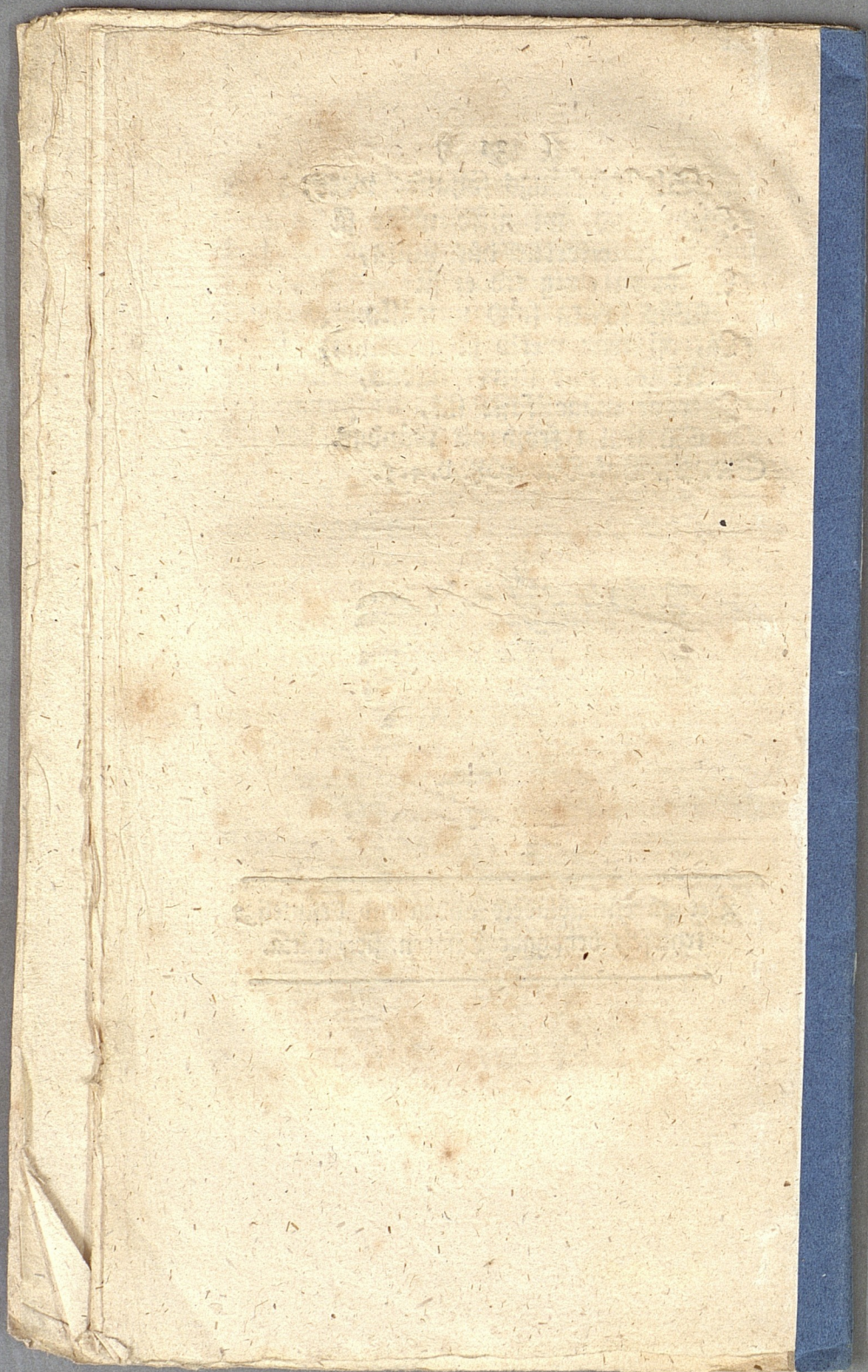
Da, 2 Mos. B. 20: 20. Ware dygden ifrån denna dag alltid täck och behagelig i edra ögon, och den minsta öfwerträdelse af Guds och naturens lag återhämte i edert minne denna dagens fasa, och en affky i edert hjerta för all ogudaktighet. Taler om denna förskräckeliga händelse med rysning för de hemmawarande. Förtäljer den flera gånger för edra barn och barnabarn, och förkunnar dem, at lättjans, olydnans och liderlighetens lön är så förskräckelig, och görer deraf rörande tillämpningar på dem, när de förbranta sig. Uck! tager eder sielfwe til wara för lasterna, och lägger eder alla, genom Guds nåd, winning om, at föra en dygdig och Christelig wandel, och at hafwa et godt samwete inför Gud och inför människor alltid. Förwarer eder ifrån de första afstegen, såsom för sielfwa afgrunden, och låter den minsta synden som föranleder til större, wara så förskräckelig i edra ögon, såsom sielfwa bödels-yrkan! Betänk, o människa! dig nu wäl;

Si! hellsweetet högt gapar,
 Wil swälja up din arma siäl;
 Bed Gud Han i dig skapar
 Et hjerta rent, en anda ny;
 Så at du ej föräcktat
 Hans nåd, och kan så undan fly
 Den som dig eftertractat.

Til slut sjöngs följande vers:
Hjelp Gud, wi alltid måge få
Wårt lefwerne här ställa,
Att wi til ewig tid ej få
Wår swåra synd umgälla.
Låt oss wår werld så genomgå,
Att wi, när lifwet ändas,
I trone måge faste stå,
Så skal i fröjd alt wändas.
Sw. Ps. Bok. N:o 408. v. 4. 5.

Det på Titul-bladets andra rad befintelige
tryckfel, behagade Läsaren sielf rätta.

www.books2ebooks.eu